

“ Vi gör mycket mer än att bara leka med barnen ”

En kvalitativ studie som undersöker fritidsgårdarnas roll i att skapa trygghet och förebygga ungdomskriminalitet.

Amel Omer Abdellah Salih & Yosra Mustafa

Huvudområde: Socialt arbete

Högskolepoäng: 15 HP

Termin/år: HT 2024

Handledare: Wanjiku Kaime Atterhög

Examinator: Lars Evertsson

Kurskod/registreringsnummer: SA095G

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 HP

Sammanfattning

Denna studie undersöker fritidsgårdarnas roll i att skapa trygghet och förebygga ungdomskriminalitet genom kvalitativa intervjuer med fritidsledare och chefer från fritidsgårdar i Göteborg och Stockholm. Fokus ligger på fyra teman: samverkan, tillgänglighet, tillit och relationsskapande samt trygghet. Resultaten visar att fritidsgårdarna erbjuder en trygg miljö och ett nätverk av stöd som stärker ungdomars välmående och utveckling. Samverkan med aktörer som skola, socialtjänst och polis identifierades som en viktig del av arbetet, särskilt i Göteborg där SSPF-möten används för att skapa en helhetsbild av ungdomarnas behov. Respondenter i Stockholm betonade den lokala samverkan med bibliotek och trygghetsvaktare.

Tillgängligheten till fritidsgårdarna, med flexibla öppettider och kostnadsfria aktiviteter, möjliggör deltagande för en bred målgrupp. Tillit och relationsskapande framhölls som grunden för arbetet, där personalens förmåga att bygga förtroende och långsiktiga relationer är avgörande.

Trygghet skapas genom tydliga regler, närvarande personal och samarbeten med externa aktörer. Studien visar att dessa teman är sammanlänkade och att fritidsgårdarna har en central roll i att stödja ungdomar och bidra till en tryggare samhällsmiljö.

Nyckelord: Fritidsgårdar, ungdomar, trygghet, samverkan, tillgänglighet, tillit, relationsskapande, ungdomskriminalitet, Göteborg, Stockholm.

Förord

Vi vill först och främst börja med att tacka Allah ﷻ, den mest barmhärtige, den mest nåderike då vi inte hade klarat detta utan hans hjälp. Vi vill även tacka våra respondenter som har ställt upp på att vara en del av vår uppsats. Utan era värdefulla tankar hade denna uppsats inte varit möjlig. Ett stort tack till vår handledare Wanjiku, som har stöttat oss och funnits där under hela arbetets gång.

Slutligen vill vi tacka varandra för det fina samarbetet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Problemformulering.....	2
1.2. Syfte.....	3
1.3. Frågeställningar.....	3
1.4. Avgränsning.....	4
1.5. Begreppsdefinition.....	5
2. Tidigare forskning.....	6
2.1. Historisk bakgrund.....	6
2.2. Fritidsverksamhetens roll.....	7
2.3. Brottsförebyggande arbete inom fritidsverksamheter.....	9
2.4. Samspelet mellan fritidspersonal och ungdomar.....	11
2.5. Samverkan mellan fritidsverksamheter och andra aktörer.....	12
3. Teorier.....	13
3.1. Teorin om sociala band.....	13
3.2. Empowerment.....	15
4. Metod.....	17
4.1. Forskningsansats.....	17
4.2. Datainsamlingsmetod.....	18
4.3. Urval.....	19
4.4. Genomförande.....	21
4.5. Analysmetod.....	22

4.6. Förförståelse.....	24
4.7. Tillförlitlighet.....	25
4.8. Etiska överväganden.....	26
5. Resultat.....	28
5.1. Tillgänglighet.....	28
5.2. Tillit och relationsskapande.....	29
5.3. Trygghet.....	31
5.4. Samverkan.....	32
6. Analys	37
6.1. Tillgänglighet.....	37
6.2. Tillit och relationsskapande.....	38
6.3. Trygghet.....	39
6.4. Samverkan.....	41
7. Diskussion.....	42
7.1. Tillgänglighet och ungdomars delaktighet.....	43
7.2. Balansen mellan regler och relationer.....	44
7.3. Samverkan: Effektivt eller utmanande?	45
7.4. Koppling till forskningsfrågan	45
7.5. Slutsats.....	46
7.6. Praktiska implikationer.....	47
7.7. Förslag på vidare forskning.....	48
8. Avslutande reflektion.....	49
9. Studiebegränsningar.....	51
10. Referenslista.....	53
Bilaga 1: Publiceringsvillkor.....	56

1. Inledning

Ungdomskriminalitet och socialt utanförskap är utmaningar som påvekar både samhällets stabilitet och människors förutsättningar till en gynnsam livsutveckling. För ungdomar som lever i utsatta miljöer kan bristen på stöd och betydelsefulla aktiviteter resultera i att destruktiva beteenden normaliseras, vilket i sin tur ökar risken för kriminalitet och social marginalisering. Brå (2023) lyfter fram betydelsen av samverkan mellan kommunala verksamheter, polisen och lokala aktörer i arbetet mot ungdomskriminalitet. Genom kunskapsbaserade och lokalt anpassade insatser kan dessa aktörer bättre identifiera och adressera riskfaktorer, vilket skapar förutsättningar för trygga samhällen. I detta sammanhang fungerar fritidsgårdar som nyckelspelare, där de stödjer och utvecklar miljöer för unga i riskzonen.

Fritidsledarskolan (2016) beskriver hur fritidsgårdarnas roll i Sverige har utvecklats betydligt över tid. Under 1900-talet präglades de tidiga insatserna av en kontrollerande syn, där syftet med fritidsgårdar var att motverka normbrytande beteenden, särskilt bland ungdomar från arbetarklassen. I dagens Sverige har fokus skiftat mot att arbeta med inkludering och empowerment. Fritidsgårdar har idag blivit forum för självutveckling, ansvarstagande och samhällsdelaktighet. I takt med de förändrande samhällsstrukturerna så har forskningen riktat in sig på faktorer som stärker ungas motståndskraft mot destruktiva miljöer, och att vuxennärvaron på fritidsgårdar ses som avgörande för ungdomar i riskzonen (Fritidsledarskolan, 2016).

Kautakis (2008) menar att forskning har visat att det är mer sannolikt att ungdomar når en mer gynnsam utveckling när de har stabila relationer till vuxna förebilder, vilket blir speciellt betydelsefullt inom fritidsgårdens öppna och flexibla verksamheter. Där har fritidsledaren en väsentlig roll, där fokuset inte endast ligger på att organisera aktiviteter, utan också om att skapa långvariga relationer som är byggt på ömsesidig respekt och förståelse.

Kautakis (2008) förklarar att fritidsgårdar har förmågan att vara betydelsefull skyddande miljö för ungdomar. Genom att skapa förutsättningar för god psykosocial anpassning kan fritidsgården ge stöd till ungdomar i olika aspekter i livet, såsom skolgång och social utveckling. Författaren förklarar vidare att denna anpassning blir starkare genom kontinuitet, det vill säga att fritidsgårdar har förutsägbara öppettider, aktiviteter med jämna mellanrum och hållbara relationer med personal som bidrar till trygghet och tillit hos de unga.

I ljuset av både forsknings insikter och praktiska erfarenheter har fritidsgårdar en uppenbar roll när det kommer till förebyggande arbetet av ungdomskriminalitet och social utanförskap. Att erbjuda en säker plats med drivna och kompetenta vuxna förebilder, regelbundenhet och meningsfulla aktiviteter skapar förutsättningar för ungas personliga utveckling och stärker deras motståndskraft mot normbrytande beteenden.

1.1 Problemformulering

Enligt Brå (2023) är barn och ungas involvering i kriminella nätverk ett väsentligt samhällsproblem. Det har visat sig att ungas risk att involveras i organiserad brottslighet är mer påtaglig i utsatta områden och att det oftast redan sker i en tidig ålder. Enligt Brå (2023) krävs det därför att man arbetar med tidiga insatser och samverkar med andra aktörer för att kunna förebygga kriminalitet bland barn och unga. Fritidsverksamheter spelar en central roll som en sådan aktör i och med att de arbetar med målgruppen barn och unga. Trots detta saknas konkret forskning om hur verksamheter arbetar för att förebygga ungdomskriminalitet.

Vi är nyfikna på hur fritidsgården som en samhällsaktör arbetar förebyggande mot ungdomskriminalitet i utsatta områden, vilka strategier och metoder de använder samt hur deras samarbete med andra aktörer stärker detta arbete. Vi anser att detta ämne är relevant att forska om då kriminalitet är ett aktuellt samhällsproblem idag. Med denna studie vill vi få en djupare förståelse och ökad kunskap om hur fritidsgårdar bidrar och påverkar till att minska ungas utsatthet. Genom att belysa detta ämne, kan studiens resultat ge socialarbetare eller beslutsfattare konkreta och effektiva metoder som kan användas för att utveckla framtida insatser.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka samt få en ökad kunskap om hur fritidsgårdar arbetar förebyggande mot ungdomskriminalitet i utsatta områden.

1.3 Frågeställningar

Fokusfrågan i denna uppsats kommer handla om *“Hur arbetar fritidsgårdar förebyggande mot ungdomskriminalitet i utsatta områden”*

- Hur kan fritidsledare skapa trygga och utvecklande miljöer för unga i riskzonen?
- Hur samarbetar fritidsgårdar med polis, socialtjänst och skola för att motverka ungdomskriminalitet?

1.4 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa oss till barn och unga som urvalsgrupp, med åldersramen 12-20 år. Uppsatsen kommer ha i fokus att studera fritidsgårdens roll i det förebyggande arbetet mot ungdomskriminalitet i utsatta områden.

Huvudområdet kommer handla om de specifika insatserna och tillvägagångssätt som används av fritidsledare för att åstadkomma trygga och utvecklande miljöer för ungdomar som befinner sig i riskzonen.

Uppsatsen kommer även undersöka samarbeten mellan andra viktiga aktörer, såsom polis, socialtjänst och skola, men enbart i förhållande till fritidsgårdens förebyggande arbete. Detta innebär att det inte kommer finnas en detaljerad analys kring polisens eller socialtjänstens arbete i uppsatsen, i och med att syftet handlar om att förstå och fritidsgårdens direkta och indirekta påverkan på ungdomars liv. Uppsatsen kommer endast att betona de insatser som görs inom ramen för fritidsgårdsverksamheten, alltså kommer andra typer av ungdomsverksamhet och stödprogram inte att tas med i undersökningen.

1.5 Begreppsdefinition

Utsatta områden

Ett utsatt område definieras av Polisen (2024) som en geografisk plats som har en låg socioekonomisk status och där området influeras av kriminella nätverk. Påtryckningar kan ske genom hot och utpressning eller genom indirekt våld som tex öppen droghandel och uttryckt samhällsmissnöje. Detta bidrar till otrygghet bland de boende i området, som sedan kan resultera i att de boendes vilja att anmäla brott och delta i rättsprocesser minskar.

Ungdomskriminalitet

Begreppet ungdomsbrottslighet innebär att en ungdom som befinner sig i åldern 15-20 år utför någon form av brottslig handling (NE).

Socialt utanförskap

Enligt Unicef (2023) så definieras begreppet socialt utanförskap som en form av fattigdom, där en person saknar viktiga resurser inom olika områden i livet. Detta innefattar begränsningar i utbildning, ekonomi, hälsa och sociala kontakter.

Förebyggande insatser

Enligt Karlsson och Backlund (2013) beskrivs förebyggande insatser som strategiska åtgärder som syftar till att förhindra tillkomsten av sociala problem.

Samverkansstrukturer

Samverkansstrukturer är sätt som beskriver strukturerade och organiserade samarbeten mellan olika parter som till exempel socialtjänst, skola, polis eller andra organisationer i civilsamhället, med syftet att sträva och uppnå kollektiva mål. I utsatta områden används exempelvis en samverkansmodell som kallas för SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid). Denna modell går ut på att förebygga och förhindra ungdomskriminalitet som exempelvis att ungdomar inte rekryteras in till kriminella nätverk eller påbörjar ett missbruk (Socialstyrelsen, n.d.).

Fritidsledare

En fritidsledare är en yrkesutövare som arbetar i till exempelvis ungdomens hus, fritidsgårdar eller andra mötesplatser. Deras roll innefattar bland annat genomförande av aktiviteter, personlig utveckling samt vägledning och stöttning. (Ungdomsstyrelsen, 2008)

Fritidsgård

Enligt Ungdomsstyrelsen (2008) beskrivs en fritidsgård som en mötesplats för barn och unga där det erbjuds meningsfulla aktiviteter som främjar social gemenskap.

2. Bakgrund och tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning och bakgrund som ger en förståelse för hur fritidsgårdar arbetar för att stärka ungdomar i utsatta områden.

2.1 Historisk bakgrund

Enligt Andersson och Jordan (2007) började fritidsverksamheter etableras i Sverige i början av 1900-talet, som var en del av de sociala insatserna för att handskas med ungdomsbrottslighet och normbrytande beteende. Syftet var främst att erbjuda pojkar med ett avvikande beteende en meningsfylld fritid, genom olika organiserade aktiviteter. Andersson och Jordan (2007) förklarar att en värdefull milstolpe handlade om den första ungdomsgården i Sverige som grundades i Stockholm birkagården 1912. Ungdomsgården var då endast riktad till pojkar mellan 11 och 24 år. Från början var verksamheten endast öppen för pojkar, däremot kom detta att förändras år 1950 när flickor även blev inkluderade. Detta innebar en övergång till en mer öppen och inkluderande verksamhet. Även syftet med ungdomsgårdar har utvecklats med tiden, från att enbart förebygga normbrytande beteenden till att främja ungdomars långsiktiga positiva utveckling. Andersson och Jordan (2007) påpekar speciellt fritidsverksamhetens betydelse i socialt och ekonomiskt utsatta områden, där behovet av stöd och strukturerade aktiviteter för unga är stort. Således har fritidsgårdarna spelat en betydelsefull roll som både förebyggande insats och en plattform för social och personlig utveckling för ungdomar.

2.2 Fritidsverksamhetens roll

Behtoui (2019) har skrivit en artikel vid namn *Swedish young people's after-school extra curricular activities: attendance, opportunities, and consequences*. Artikeln syftar till att undersöka hur ungas deltagande i olika fritidsverksamheter i Sverige påverkar deras utveckling, skolprestationer och välmående. Artikeln lyfter fram skillnader mellan socioekonomiska grupper och hur fritidsverksamheter kan fungera som stödjande eller problematisk faktor i ungas liv. Behtoui (2019) menar på att organiserade aktiviteter såsom idrott och kultur är ofta kopplade till positiva effekter på

ungdomars utveckling, vilket inkluderar bra skolresultat, ökat självförtroende och förbättrade sociala färdigheter. Sådana aktiviteter bidrar till miljöer som är strukturerande, där unga får tillgång till förebilder, regler och samarbete, vilket i sin tur förbättrar deras långsiktiga välmående och utbildningsmål. Däremot när det kommer till fritidsgårdar så erbjuder det oftast öppna och mindre strukturerade verksamheter, dessa kan ibland kopplas till negativa resultat, speciellt för ungas skolprestation. Orsaken till detta kan vara att fritidsgården kan ibland användas som en samlingsplats för unga som har det tufft i skolan eller riskerar att hamna i negativa beteendemönster. Författaren betonar därför vikten av att fritidsverksamheten roll är beroende av dess struktur, målgrupp och resurser. För att optimera gynnsamma effekter och minimera eventuella negativa utfall så krävs det att fritidsverksamheterna är välorganiserade samt medvetna om hur de ska bemöta de olika behoven hos ungdomarna, särskilt i utsatta områden där risken för marginalisering är större.

Ungdomsstyrelsen (2008) beskriver fritidsgårdens roll som en viktig del av det förebyggande arbetet av ungdomskriminalitet, speciellt i utsatta områden där stödande miljöer är kritisk. Att erbjuda strukturerade aktiviteter, vuxna förebilder, och en trygg miljö så minimeras risken för normbrytande beteenden och skapar istället förutsättningar för positiv utveckling för de unga. Ungdomsstyrelsen (2008) menar på att för att fritidsgårdar ska uppnå en framgång så behöver man kombinera fysisk och mental trygghet, aktiviteter som intresserar och en känsla av delaktighet. Det är även viktigt att samverka med familj, skola och lokalsamhälle. Genom en sådan helhetssyn kan fritidsgårdar bli effektiva och kostnadseffektiva brottsförebyggande forum, där ungdomar ges förutsättningar till att utvecklas i en positiv riktning.

Artikeln *“Important Strategies for Youth Centers to be Health-Promoting Settings”* studerar hur fritidsgårdar kan fungera som hälsofrämjande. Forskarna lyfter fram vikten av inkludering och öppenhet i fritidsgårdarna. Detta innebär att fritidsgårdarna bör vara välkomnande och tillgängliga för alla ungdomar, och anpassa de olika aktiviteterna utifrån ålder och behov. Artikeln poängterar också att fritidsgårdar kan bidra med att stärka ungdomars självförtroende och inflytande genom att erbjuda de möjlighet att ta ansvar och leda aktiviteter. Sammantaget redogör artikeln för att fritidsgårdar kan ha en positiv påverkan på ungdomars välbefinnande och hälsa genom att erbjuda betydelsefulla aktiviteter och möjligheter till utveckling. De kan även fungera som skyddsfaktorer för olika typer av riskbeteenden (Fredriksson, Geidne & Eriksson 2015).

2.3 Brottsförebyggande arbete inom fritidsverksamheter

I Andersson och Jordan (2007) studie beskrivs det hur fritidsledarna på Mixgården i Hammarkullen arbetade med ungdomarna. Det framgår hur fritidsgården fungerade som en mötesplats för inkludering och socialt sammanhang, där ungdomarna erbjöds olika aktiviteter. En central del i arbetet var vikten av att skapa goda relationer med ungdomarna. Dessa relationer skapades genom fritidsledarnas öppenhet, nyfikenhet och ett respektfullt bemötande. Andersson och Jordan (2007) betonar även betydelsen av ett aktivt förhållningssätt, där fritidsledarna sökte upp ungdomarna, lärde sig deras namn och tilltalade dem med deras namn. Detta visade att ungdomarna blev sedda och bekräftade. Studien visar på att ett positivt bemötande och en insats av att bygga relationer bidrog till att minska anonymiteten på fritidsgården, vilket i sin tur underlättade för

fritidsledarna att identifiera ungdomar i riskzonen för kriminalitet och erbjuda dem stöd för att hitta en bättre väg i livet.

Detta i sig menar författarna kunde ha en brottsförebyggande effekt på ungdomarna, då relationsskapandet bidrog till trygghet och förtroende. Fritidsledarna fungerade som förebilder, där de erbjöd ungdomarna stöd och vägledning.

Forkby (2008) förklarar att fritidsverksamheter spelar en central roll i att stödja och stärka ungdomarna. I rapporten lyfts flera perspektiv fram som är relevanta för fritid verksamheters arbete. Det främjande perspektivet som Forkby (2008) nämner, handlar om att stärka skyddsfaktorerna, genom att erbjuda ungdomarna meningsfulla aktiviteter och inkludera miljöer, som främjar deras utveckling. Det förebyggande perspektivet syftar till att minska de riskfaktorer som exempelvis kan leda till kriminalitet eller andra normbrytande beteenden. Detta sker genom att fritidsledarna identifierar vilka ungdomar som är i riskzonen och erbjuder de stimulerande aktiviteter samt stödande relationer (Ungdomsstyrelsen 2008)

Ekholm (2013) diskuterar det förebyggande arbetet inom fritidsverksamheter i särskilt fokus på idrottens roll i att motverka ungdomskriminalitet. Författaren framhåller hur idrott kan användas som ett verktyg för att skapa sociala gemenskaper och erbjuda unga en väg bort från miljöer som är destruktiva. Idrotten kan också bidra till att utveckla individers sociala och individuella färdigheter som exempelvis samarbetsförmåga, självdisciplin och ansvarstagande. Samtidigt betonar Ekholm (2013) att idrottens effekt inte alltid garanterar och kanske inte påverkar andra aspekter av individens liv. Därför diskuteras vikten av att anpassa metoder och insatser utifrån ungdomars behov och livsvillkor i syfte att åstadkomma långsiktiga resultat.

2.4 Samspelet mellan fritidspersonal och ungdomar

Koutakis (2008) förklarar att samspelet mellan personal och ungdomar är avgörande för att skapa en trygg och stödjande miljö. Fritidspersonalen har ofta en roll som förebild och mentor i verksamheten, och deras förmåga till att skapa stabila och respektfulla relationer med ungdomarna har en påverkan på verksamhetens framgång. Genom att personalen har regelbunden närvaro och aktivt engagerar sig med ungdomarna så skapar det förtroende och på så sätt bli en positiv kraft i ungdomarnas liv.

Koutakis (2008) betonar att en god kommunikation och förståelse är kärnan i samspelet mellan personal och ungdomarna. Personalen bör lyssna på ungdomarnas behov, ha en förståelse över deras perspektiv samt visa intresse för sina liv och utmaningar. Personalen har även en värdefull roll som stödfunktion och vägledning. Vilket innebär att de agerar som vägledare och stöttar ungdomarna att navigera i deras sociala och personliga liv, och inte bara erbjuder praktisk hjälp och aktiviteter. Personalens handlingssätt och attityder kan fungera som modeller för ungdomarna. Vilket gör att de kan inspirera ungdomarna till att utveckla liknande egenskaper genom att visa respekt, engagemang och ansvar (Koutakis, 2008).

Fredriksson, Geidne, & Eriksson (2015) stärker Koutakis (2008) studie genom att betona vikten av att fritidspersonal skapar en trygg och stabil atmosfär med strukturerade aktiviteter och klara regler som ger ungdomarna en känsla av säkerhet. Författarna understryker även att nyckeln till en framgångsrik samverkan mellan personal och ungdomarna handlar om öppen och respektfull kommunikation, där ungdomarna kan

känna sig hörda och delaktiga i beslut som ökar deras känsla av inflytande och delaktighet.

Dessutom betonas vikten av att ha närvarande personal som kan stötta ungdomarna i svåra situationer. Genom att erbjuda vägledning och stöttning vid utmanande situationer eller andra problem så fungerar personalen som en trygg punkt att vända sig till (Fredriksson, Geidne, & Eriksson, 2015).

2.4 Samverkan mellan fritidsverksamheter och andra aktörer

Wikström och Torstensson (2014) framhåller att brottslighet är ett komplext samhällsfenomen och kräver därför insatser med ett gemensamt arbete av aktörer såsom polis, skolor, socialtjänst, kommunen och organisationer inom civilsamhället. Författarna diskuterar även att samverkan mellan dessa lokala aktörer är viktiga för att skapa en effektiv brottsprevention, men att det samtidigt krävs en struktur och en välorganiserad samverkan.

En modell som presenterats av Brå (2022) är SSPF-modellen och står för samarbetet mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Detta samarbete syftar till brottsförebyggande arbete, där aktörerna träffas vid möten och utbyter information med varandra kring barn och unga som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet eller missbruk. Tillsammans försöker aktörerna ge stöd och samordna insatser utifrån vad som är bäst för den unges situation. Enligt Ungdomsstyrelsen (2007) betonas även vikten av en god samverkan och goda relationer mellan de olika komponenterna av den unges sociala nätverk såsom, föräldrar , skola eller fritid.

Fritidsverksamheter framhålls även som en värdefull ingång för att nå ungdomar som kan vara i behov av stöd eller andra insatser (Ungdomsstyrelsen 2007). Vidare påpekas det att fritidsledare har goda möjligheter till att identifiera riskfaktorer och andra svårigheter en ungdom kan ha, vilket kanske inte observerats någon annanstans. Dessutom lyfts det upp att ungdomarna ibland kan ha ett starkare förtroende för fritidsledarna i jämförelse med andra vuxna i deras omgivning, vilket gör att de känner sig trygga till att öppna upp sig och berätta om sina bekymmer (Ungdomsstyrelsen (2007).

3. Teorier

I detta avsnitt kommer vi att presentera två teoretiska perspektiv, den första teorin handlar om sociala band och den andra om empowerment. Dessa teorier anser vi vara relevanta för vår studie, dels för att det handlar om individens relationer samt hur man kan stärka deras möjligheter till att förbättra sina livsvillkor.

3.1 Teorin om sociala band

Teorin om sociala band utvecklades av sociologen Hirschi (1969) och är en väsentlig teori för att förstå kriminalitet samt varför vissa individer väljer att avstå från kriminalitet medan vissa andra inte gör det. Författaren resonerar kring att starka sociala band till samhällets normer samt institutioner kan verka som en skyddsfaktor för avvikande beteenden. Hirschi (1969) poängterar även att dessa särskilda band är det som gör att individer känner ett ansvar inför samhället och väljer helst att inte bryta mot dessa regler.

Enligt Hirschi (1969) består de sociala banden av flera olika delar. Den första handlar om anknytning där författaren menar att goda relationer som vi har till andra personer såsom familj eller vänner kan hindra en till att begå något brottsligt, eftersom det kan leda till negativa följder för relationerna. Den andra delen handlar om engagemang, det vill säga hur mycket tid och energi en individ investerar i arbete eller utbildning. Genom ett högt engagemang i diverse investeringar menar författaren att risken för att begå brott minskar eftersom individen inte vill riskera att förlora någon av dessa investeringar. Den tredje delen handlar om delaktighet som innebär hur väl engagerad individen är i aktiviteter som både tar tid och energi. Detta kan till exempelvis gälla fritidsintressen. Desto mer en individ är engagerad i aktiviteter, desto mindre tid finns det för att involvera sig i brott, eftersom individen blir upptagen med aktiviteter menar (Hirshi, 1969). Den fjärde och sista delen är övertygelse, där det handlar om tilltron individen har för samhällets normer och regler. Om individen har en hög tilltro och känner att normerna som finns är värda att följa, så är det en mindre chans att individen bryter mot dem. Ring (2014) diskuterar även teorin om sociala band, där han menar att brottslighet kan ha ett samband med svaga sociala band eftersom avsaknaden av dessa skyddande band kan bidra till att individen har en större chans att utveckla ett avvikande beteende. Unga individer som till exempel växer upp utan stödjande vuxna i ens miljöer eller som inte har någon investering i utbildning, karriär eller fritidsaktiviteter löper en större risk att begå brottsliga handlingar. Ring (2014) förklarar att svaga sociala band resulterar i att individen har en större frihet till att utföra brott då man inte påverkas av andras reaktioner. Detta i sin tur kan leda till att individen söker sig till andra umgängen som håller på med brottsliga handlingar för att känna en tillhörighet. Dock

hävdar Ring (2014) att oavsett individens dåliga umgänge, har det sociala bandet trots en positiv effekt.

Teorin om sociala band ansåg vi var bäst lämpad för vår studie eftersom i fritidsgårdar arbetar personal med ungdomar som kan ha svaga sociala band och möjligen befinna sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet.

Fritidspersonal kan hjälpa dessa ungdomar, genom att skapa förtroendefulla relationer som i sin tur kan vara ett förebyggande verktyg för ungdomskriminalitet.

3.2 Empowerment

Empowerment är ett centralt begrepp inom socialt arbete och kan användas som en teoretisk utgångspunkt för att analysera fritidsgårdens roll i förebyggandet av ungdomskriminalitet. Payne (2015) förklarar begreppet empowerment som en process där individer, grupper, eller samhällen får möjligheten att ta kontroll av sina egna liv och förändra de strukturella förutsättningar som påverkar deras vardag. Teorin lägger fokus på betydelsen av att stärka individens självförtroende, resurser och kapacitet för att möjliggöra självständighet och utveckling. Inom fritidsgårdsverksamhet så kan detta konkretiseras genom att erbjuda ungdomarna en trygg miljö där de har förutsättningarna för att utvecklas och känna sig delaktiga (Payne, 2015).

Empowerment kan ses från olika nivåer. På en individuell nivå handlar empowerment om att stärka ungdomars förmåga att fatta viktiga beslut i sitt liv och självförtroende. Payne (2015) poängterar att en viktig del av empowerment är att personen själv upplever att de har kontroll över sitt eget liv. När det kommer till gruppnivå så handlar empowerment om att skapa sociala sammanhang där ungdomar känner sig inkluderade och kan

skapa stöttande relationer, vilket Fredriksson, Geidne, & Eriksson (2015) betonar som en betydande aspekt av fritidsgårdens verksamhet. På en strukturell nivå så handlar empowerment om att skapa förändring inom samhällsstrukturer som bidrar till marginalisering och utanförskap, vilket är i synnerhet relevant i arbetet med ungdomar socioekonomiskt utsatta områden (Fredriksson, Geidne, & Eriksson, 2015).

Empowerment kan även fungera som en förebyggande metod mot ungdomskriminalitet. Payne (2015) understryker att empowerment stärker skyddsfaktorer, såsom stabila relationer och en känsla av tillhörighet, som minskar risken för att ungdomar dras in i destruktiva beteenden och miljöer. Vilket är särskilt viktigt i utsatta områden, där ungdomar ofta möter sociala och ekonomiska hinder som ökar deras sårbarhet. Genom att därmed erbjuda en trygg och stödjande miljö kan fritidsgårdar fungera som en motvikt till skadligt inflytande.

Empowermentteorin har sina styrkor men även sina utmaningar. Payne (2015) förklarar att det kan vara utmanande att använda empowerment i miljöer där resurserna är begränsade och strukturella problem, såsom ojämlikhet och fattigdom, är förekommande. Samtidigt finns det också en risk att fritidsledare kan bli för styrande i sitt försök att hjälpa, detta kan sedan underminera den självständighet som empowerment syftar till att främja (Fredriksson, Geidne, & Eriksson, 2015).

Vi ansåg att denna teori är relevant eftersom den fokuserar på att ge individer och grupper verktyg för att ta kontroll över sina liv och påverka de strukturer som formar deras vardag. Vilket är extra betydelsefullt i

utsatta områden, där fritidsgårdar fungerar som trygga miljöer som kan erbjuda stöd, gemenskap och vägledning.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera, forskningsansatsen, data analysmetoden, datainsamlingsmetoden, urval, genomförande, förförståelse, tillförlitlighet samt etiska överväganden.

4.1 Forskningsansats

I vår studie har vi tillämpat en kvalitativ forskningsansats, då denna metod inriktar sig på att förstå och analysera människors upplevelser, tankar och handlingar i deras naturliga sammanhang. Metoden baseras på en djupare utforskning av ord, texter och observationer snarare än att använda siffror och statistik (Bryman, 2018).

Den kvalitativa forskningsdesignen syftar till att utforska och analysera individers eller grupperns uppfattningar och erfarenheter av ett specifikt socialt fenomen. Kvalitativa metoder är väl anpassade för att studera fenomen där det är svårt att kvantifiera, såsom sociala relationer, värderingar eller kulturella mönster. Kvalitativa forskare är ofta intresserade av individens eller gruppens subjektiva perspektiv, vilket gör metoden användbar för att få djupgående insikter i komplexa frågor. Kvalitativa metoder betonar även vikten av att se fenomen i sitt naturliga sammanhang, vilket betyder att kvalitativa forskare ofta arbetar nära fältet eller de individer som är med i studien för att uppnå en helhetsförståelse. Den kvalitativa metoden är också flexibel i sin utformning och passar bra för forskningsområden där forskaren vill låta deltagarnas röster och

erfarenheter forma analysen. Metoden har alltså ett fokus på djup och detalj istället för bredd och generalisering, vilket gör den särskilt användbar i studier där målet är att belysa de individuella och kontextuella aspekterna av ett ämne (Eliasson, 2018).

Valet av att använda oss av den kvalitativa metoden möjliggjorde en djupgående insikt och en bättre förståelse för individerna som intervjuades, eftersom respondenterna fick möjlighet att uttrycka sig öppet och utan begränsningar.

4.2 Datainsamlingsmetod

Den datainsamlingsmetod som valts för denna studie är kvalitativa semistrukturerade intervjuer för att kunna analysera och undersöka studiens forskningsfrågor. Bryman (2018) beskriver semistrukturerade intervjuer som en lista över frågor eller ämnen som intervjuaren vill täcka. Denna struktur säkerställer att relevanta områden blir belysta under intervjun. Denna metod kombinerar struktur och flexibilitet, vilket innebär att det finns utrymme för intervjuaren att ändra ordning på frågorna, ställa följdfrågor och ha djupare konversationer beroende på respondentens svar. En sådan metod lämpar sig väl för att få mer djupgående och nyanserade svar. Semistrukturerade intervjuer avser att samla in och förstå individers upplevelser, handlingar och tankar kring ett specifikt problem eller fenomen. Bryman (2018) menar på att denna metod hamnar mellan strukturerade intervjuer, där alla frågor är fasta och intervjuaren förhåller sig noggrant till ordningen och strukturen, och ostrukturerade intervjuer, där intervjun och samtalet är helt öppet och intervjuaren inte förhåller sig till någon fast struktur. Alltså så balanserar semistrukturerade intervjuer,

strukturen från strukturerade intervjuer och det fria utrymmet från ostrukturerade intervjuer. Vilket gör att denna metod kan vara bra för forskare som är ute efter jämförbara och utvecklande svar (Bryman, 2018).

Intervjun inleds med generella och öppna frågor som ger respondenten möjlighet att prata fritt om sig själv och verksamheten. Därefter övergår samtalet till intervjuens huvudsakliga tema och studiens frågeställningar, frågorna är indelade i olika underrubriker för att täcka specifika aspekter av ämnet på ett strukturerat sätt. Intervjun avslutas sedan med några avslutande frågor som ger respondenten möjlighet att reflektera över samtalet och komma med synpunkter, detta för att avsluta samtalet på ett genomtänkt sätt. Genom en sådan struktur skapas en tydlig och röd tråd genom intervjun.

Denna datainsamlingsmetod är väl lämpad för vår studie eftersom den kombinerar struktur och flexibilitet, vilket gör det möjligt att täcka studiens frågeställningar samtidigt som vi kan anpassa samtalet och ställa följdfrågor för fånga in respondentens helhetsbild. Metoden ger oss möjlighet att samla in detaljerad och nyanserad data, vilket är avgörande för att förstå individers reflektioner kring verksamheten.

4.3 Urval

Urvalet i denna studie baserades på ett målinriktat urval, en metod som Bryman (2018) beskriver som särskilt användbar i kvalitativ forskning. Bryman (2018) förklarar målinriktade urval som en metod där forskaren medvetet väljer ut deltagare som är relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Vilket innebär att metoden inte grundar sig i slumpmässighet, istället vill man identifiera personer, grupper eller

sammanhang som bäst kan bidra med viktig information för att förstå det undersökta fenomenet. Enligt Bryman (2018) möjliggör denna metod för forskaren att välja deltagare med specifik erfarenhet, kunskap eller insyn i det specifika ämne som studien fokuserar på, istället för att förlita sig på slumpmässighet. Genom att noggrant identifiera och inkludera personer med relevanta perspektiv säkerställer detta urval att studien genererar meningsfulla och insiktsfulla resultat.

Urvalet i denna studie bestod av fritidsledare och chefer som arbetar på fritidsgårdar belägna i socioekonomiskt utsatta områden. Vi valde att begränsa oss till två fritidsgårdar: en i Göteborg och den andra i Stockholm. Fritidsgården i Stockholm inkluderades i studien efter en rekommendation, då det bedömdes att verksamheten kunde bidra med värdefull information. För att etablera kontakt skickade vi ett informationsbrev till chefen, vilket i sin tur ledde till att vi fick möjligheten att boka in möten med både chef och fritidsledare.

När det kommer till fritidsgården i Göteborg hade vi sedan tidigare kännedom om verksamheten och valde därför att rikta vårt fokus dit. Genom en gemensam kontakt kunde vi få tillgång till chefen för fritidsgården, vilket gjorde det möjligt att arrangera möten både med chefen och fritidsledarna.

Vi valde att inkludera chefer i studien då vi ansåg att de kan bidra med ett viktigt perspektiv, de kan ge ett mer övergripande perspektiv på verksamheten och ge insikter om strategiska frågor, organisatoriska mål, och hur man arbetar på en högre nivå. Deras medverkan kompletterar

fritidsledaren mer praktiska erfarenheter och bidrar till en bredare förståelse över hur fritidsgården fungerar och fungerar.

4.4 Genomförande och fördelning av arbetet

För att på ett strukturerat sätt genomföra studien inledde vi med att söka information om vårt valda ämne. Syftet var att få en övergripande förståelse av tidigare forskning och öka vår kunskap inom området. Vi använde Mittuniversitet databas ProQuest Social Sciences och genomförde sökningar med hjälp av specifika sökord som var relevanta för vårt ämne. För att sedan få mer avgränsat material som är direkt kopplat till vårt ämne valde vi enbart att använda oss av peer - reviewed artiklar och använde mer specifika sökord i våra söksträngar. Utöver vetenskapliga artiklar har vi även använt oss av relevanta källor som Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet (Brå) och socialtjänsten. Detta tillvägagångssätt säkerställa att vi kunde samla in pålitlig och ämnes relevant information för vår studie.

Intervjuerna genomfördes individuellt och ägde rum på fritidsgården under tider då inga ungdomar var närvarande, för att säkerställa en trygg och ostörd miljö. Varje intervju varade mellan 20 och 40 minuter beroende på deltagarens svar och samtalet. Under intervjun användes telefon för att spela in samtalen, med deltagarnas samtycke. Detta för att underlätta transkriberingen och säkerställa att vi kunde återge deras svar korrekt och i detalj. Intervjuerna transkriberades ordagrant, och vi la stor vikt i att bevara detaljerna i deltagarnas svar. För att skydda deltagarnas integritet hanterades all materialet konfidentiellt.

Valet att genomföra intervjuerna individuellt gav oss möjligheten att skapa en dialog som både var personlig och detaljerad, vilket innebar att kunna samla in djupare information om varje deltagares perspektiv. Denna metod gjorde det möjligt för deltagarna att fritt uttrycka sig utan att påverkas av externa faktorer, vilket gjorde att svaren blev ärliga och genuina.

Vårt arbete har vi skrivit gemensamt och fördelat utifrån intresse. Vi har haft regelbundna möten där vi diskuterat och gått igenom arbetet. Under våra intervjuer med respondenterna varierade vi ansvarsområden mellan att intervjua, observera och transkribera, så att båda fick möjligheten att utföra dessa delar.

4.5 Analysmetod

I denna studie har en tematisk analys tillämpats för att analysera de semistrukturerade intervjuerna. Tematisk analys är en flexibel metod som identifierar och tolkar mönster och teman i textdata och möjliggör en djup förståelse av det fenomen som studeras (Bryman, 2018). Denna metod ansåg vi vara särskilt lämplig för att besvara forskningsfrågorna om fritidsgårdarnas roll i att förebygga ungdomskriminalitet.

Arbetet inleddes med att intervjuerna transkriberades ordagrant för att säkerställa att samtliga detaljer från samtalen var tillgängliga för analys. Transkriberingarna lästes därefter noggrant flera gånger för att skapa en helhetsförståelse av materialet. Under denna fas identifierades preliminära mönster och nyckelord som relaterade till forskningsfrågorna, såsom samverkan, trygghet och relationer. Därefter genomfördes kodning av datamaterialet. Kodningen genomfördes manuellt och fokuserade på att bryta ner datamaterialet i meningsbärande enheter. Dessa koder speglade

centrala aspekter av intervju deltagarnas svar och syftade till att fånga nyckelidéer som "Samverkan med externa aktörer", "Tydliga regler och struktur", "Närvarande vuxna som förebilder" och "Ungdomars delaktighet och aktiviteter". Varje kod granskades för att säkerställa att den återspeglade deltagarnas perspektiv och erfarenheter. Efter kodningsprocessen grupperades koderna för att skapa övergripande teman som svarade mot studiens forskningsfrågor.

Följande teman framkom som centrala:

1. **Samverkan** – samarbeten mellan fritidsgårdar och andra samhällsaktörer som socialtjänst och polis.
2. **Trygghet** – betydelsen av en säker miljö genom regler, övervakning och personalens närvaro.
3. **Tillit och relationsskapande** – relationer mellan ungdomar och fritidsledare som en grund för stöd och vägledning.
4. **Tillgänglighet – flexibiliteten** - fritidsgårdarnas öppettider och aktiviteter, samt hur dessa anpassas efter ungdomars behov.

Dessa teman är nära kopplade till forskningsfrågorna och reflekterar kärnaspekter av fritidsgårdarnas arbete.

Temana förankrades i de specifika intervjuцитaten för att säkerställa att de speglade deltagarnas perspektiv och upplevelser. Citaten valdes ut för att tydligt illustrera temats innehåll och skapa en trovärdig koppling mellan analys och datamaterial. Enligt Bryman (2018) är det viktigt att bevara deltagarnas språk för att behålla autenticiteten i kvalitativa studier, vilket har gjorts genom att använda direkta citat från intervjuerna.

Under analysprocessen har ett kontinuerligt reflekterande över forskarens roll och förförståelse varit centralt för att minimera subjektiva tolkningar.

De identifierade teman har således vuxit fram ur datamaterialet genom en systematisk och noggrann process. Tematisk analys har därmed varit en lämplig metod för att tolka och strukturera det insamlade materialet, och den har möjliggjort en djupare förståelse för fritidsgårdarnas arbete med att förebygga ungdomskriminalitet.

4.6 Förförståelse

Förförståelse innebär de erfarenheter, värderingar och kunskaper en individ har om ett visst ämne och som denne tar med sig vid genomförandet av sin studie. Förförståelse kan vara betydelsefullt i och med att det kan bidra till en mer omfattande tolkning och förståelse (Malterud, 2014). I den här studien bygger vår förförståelse på flera faktorer. Till och börja med är vi båda uppväxta i utsatta områden, vilket ger oss en djupare förståelse över de utmaningar och komplexa sociala strukturer som påverkar barn och unga i sådana miljöer. Vi har även haft erfarenheter av att ha känt bekanta som hamnat i den kriminella livsstilen på grund av olika faktorer. Dessa faktorer handlar oftast om utanförskap, ekonomisk ojämlikhet eller dåliga familjeförhållanden som resulterar i en ökad risk för att utveckla normbrytande beteenden. I utsatta områden till exempelvis förekommer kriminalitet, narkotikahandel och gängvåld ganska ofta, vilket i sin tur ökar risken för att barn och unga exponeras för detta.

Utöver våra erfarenheter inom kontexten över att ha vuxit upp i utsatta områden och upplevt hur olika faktorer påverkat ungdomarnas livsval, så är vår socionomutbildning en annan bidragande faktor till vår förförståelse. Genom vår socionomutbildning har vi lärt oss mycket om teorier, praktiska

verktyg, kritiskt tänkande och mycket reflektion. Detta har hjälpt oss att kunna förstå på ett djupare plan och analysera problem. När det gäller barn och unga till exempelvis har vi lärt oss att identifiera både risk och skyddsfaktorer i deras liv samt vikten av att skapa positiva och utvecklande miljöer som kan motverka destruktiva beteenden.

Vi anser att vår förförståelse har formats både av personliga erfarenheter och akademisk utbildning. Vi är även medvetna om att vår förförståelse kan påverka vår tolkning av data och slutsatser. Därför strävar vi aktivt över att förhålla oss till att inte vara subjektiva och att vår studie ska vara så objektiv som möjligt för att upprätthålla en god kvalite på studien. Vi använder oss därför av tidigare forskning för ämnet vi valt att fördjupa oss i samt intervjuer för att få en bredare insikt och perspektiv.

4.7 Tillförlitlighet

I denna studie har arbetet med reliabilitet och validitet varit viktigt för att säkerställa att resultatet är både trovärdigt och relevant. Reliabilitet handlar om att mätningarna är pålitliga och att samma metod skulle ge liknande resultat om den upprepas. Validitet fokuserar istället på att undersökningen verkligen mäter det som den syftar till att undersöka (Bryman, 2018). Eftersom studien bygger på kvalitativa semistrukturerade intervjuer är dessa begrepp särskilt viktiga.

För att uppnå reliabilitet har intervjuerna genomförts på ett systematiskt och likvärdigt sätt. Samtliga intervjuer spelades in med deltagarnas samtycke och transkriberades ordagrant för att undvika feltolkningar. Enligt Bryman (2018) är inspelningar och transkribering viktiga steg för att minska risken för att forskaren förlorar eller förändrar viktig information.

Dessutom användes samma intervjuguide vid samtliga intervjuer, vilket skapar en tydlig struktur och underlättar jämförelser mellan svaren.

När det gäller validitet har intervjufrågorna utformats med stöd i tidigare forskning, vilket stärker kopplingen mellan frågorna och studiens syfte. Bryman (2018) beskriver detta som en del av den teoretiska validiteten, där frågorna utformas för att mäta det fenomen som undersöks. Validiteten har också tagits i beaktning genom att frågorna granskats för att säkerställa att de är tydliga och speglar studiens ämne.

Validiteten stärks ytterligare genom att intervjuerna har genomförts med personer som har direkt erfarenhet av arbete på fritidsgårdar i utsatta områden. Detta ökar möjligheten att samla in relevant och trovärdig information, vilket är avgörande för att uppfylla studiens syfte. Genom att arbeta noggrant med reliabilitet och validitet har studien strävat efter att ge ett så tillförlitligt resultat som möjligt (Bryman, 2018).

4.8 Etiska överväganden

Inom forskningen är det väldigt viktigt att forskaren följer en god forskningssed. Detta betyder att forskaren ska följa de principer och regler som säkerställer både etisk forskning och ansvarsfullt beteende gentemot deltagare och samhället (Vetenskapsrådet, 2017)

Bryman (2018) lyfter fram fyra viktiga etiska principer inom forskningen. Dessa fyra är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet handlar om att forskaren ska informera personerna i sin tänkta studie om all nödvändig information, som till exempelvis studiens syfte och eventuella risker som kommer med studien. Personerna ska även

ha kännedom om att deltagandet är helt frivilligt och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande utan anledningar eller konsekvenser (Bryman, 2018). Innan vi skulle genomföra vår intervju skickade vi iväg ett informationsbrev till respondenterna, som handlade om studiens syfte och att deltagandet var helt frivilligt samt att de kunde avbryta sitt medverkande när som helst.

Samtyckeskravet handlar om att deltagarna själva har rätt att bestämma över att medverka i studien. Dock kan vissa omständigheter förekomma ibland, som till exempel att en mindreåring vill vara med i studien, då krävs ett godkännande från vårdnadshavarens sida (Bryman, 2018). Ett samtycke uppfylldes av respondenterna vid två tillfällen, den första var när vi mailade ut informationsbrevet, och fick besvarat att de ville ställa upp på en intervju. Det andra tillfället var när vi träffades för en intervju, där vi gick igenom syftet, frivilligheten samt rätten att avbryta intervjun. Våra respondenter var över 18 år, därför räckte det endast med ett godkännande av dem själva.

Konfidentialitetskravet handlar om skydda deltagarnas uppgifter på ett konfidentiellt sätt (Bryman, 2018). Genomförandet av konfidentialitetskravet säkerställdes genom att vi skyddade respondenternas personuppgifter. Vi anonymiserade respondenterna så att det inte kunde kopplas till enskilda personer samt att vi bevarade materialet på ett säkert sätt där inga obehöriga får åtkomst till uppgifterna.

Nyttjandekravet handlar om att uppgifter som samlats in om deltagarna endast får användas för forskningens syfte och ingenting annat.

Forskningen får inte på något sätt skada deltagarna heller (Bryman, 2018). Detta krav uppfyllades genom att vi endast använde det inspelade materialet för studiens syfte, vi transkriberade intervjuerna och raderade

sedan de inspelade intervjuerna. Detta informerade vi även respondenterna om innan vi påbörjade intervjun.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet från studien, det belyser olika aspekter av fritidsgårdarnas arbete och deras betydelse för ungdomars trygghet, delaktighet och utveckling. Fokus ligger på de centrala teman som identifierades under datainsamlingen: tillgänglighet, delaktighet, tillit och relationsskapande, samt samverkan med andra aktörer.

5.1 Tillgänglighet

Tillgänglighet är en central aspekt av fritidsgårdarnas arbete och bidrar till att skapa en välkomnande och inkluderande miljö för ungdomar i olika åldrar och med olika intressen. Genom att erbjuda flexibla öppettider och ett brett utbud av aktiviteter skapas förutsättningar för att nå så många ungdomar som möjligt. Fritidsgårdarna håller öppet både dagtid och kvällstid, vilket möjliggör för ungdomar att besöka verksamheten efter skolan eller senare på kvällen, beroende på deras schema och behov.

"Vi har öppet både dagtid och kvällstid, vilket gör verksamheten tillgänglig för alla målgrupper inom åldersramen." (Respondent 2, Stockholm).

Aktivitetsutbudet är varierat och inkluderar allt från idrott och dans till kreativa verkstäder och spelrum. För att göra verksamheten ännu mer relevant och engagerande involveras ungdomarna i planeringen av aktiviteter. Genom regelbundna samlingar och möten får ungdomarna möjlighet att uttrycka sina önskemål och påverka vilka aktiviteter och projekt som ska erbjudas. Detta stärker känslan av delaktighet och medansvar, vilket i sin tur ökar ungdomarnas engagemang och trivsel.

"På måndagar hålls samlingar där barnen är med och planerar verksamhetens innehåll. Deras önskemål skrivs upp på en vägg." (Respondent 2, Göteborg).

Utöver de fasta aktiviteterna erbjuds även särskilda arrangemang och utflykter under loven, vilket bidrar till att skapa en meningsfull fritid även under lediga dagar. Exempel på sådana aktiviteter är bowling, skridskoåkning och skidresor, och dessa aktiviteter är alltid kostnadsfria för ungdomarna. Detta tillvägagångssätt säkerställer att alla ungdomar, oavsett ekonomiska förutsättningar, kan delta och känna sig inkluderade i verksamheten.

"Under loven organiserar vi aktiviteter som bowling, gokart och skridskoåkning, allt är kostnadsfritt för ungdomarna." (Respondent 3, Göteborg).

Genom att vara en öppen mötesplats som välkomnar ungdomar med olika bakgrunder och intressen skapar fritidsgårdarna en miljö där ungdomar kan utvecklas, bygga relationer och känna sig sedda. Den flexibla tillgängligheten och det breda aktivitetsutbudet gör fritidsgårdarna till en viktig resurs för att möta ungdomars behov och intressen.

5.2 Tillit och Relationsskapande

Tillit och relationsskapande utgör en grundläggande del av fritidsgårdarnas verksamhet och är avgörande för att skapa en miljö där ungdomar känner sig sedda, hörda och trygga. Fritidsledare spelar en central roll i detta arbete genom att vara närvarande, engagerade och respektfulla i sina interaktioner med ungdomarna. Deras förmåga att etablera tillit bygger på lyhördhet och förmågan att anpassa sitt bemötande efter varje individs behov.

"Att tänka på hur man pratar med barnen är viktigt för att bygga tillit."
(Respondent 1, Stockholm).

Ett respektfullt och autentiskt bemötande är centralt för att bygga relationer. Genom att delta aktivt i ungdomarnas vardag, till exempel genom att engagera sig i aktiviteter, samtala om vardagliga ämnen eller stödja dem i beslut, skapas en plattform för långsiktiga relationer. Denna typ av interaktion stärker inte bara ungdomarnas känsla av tillhörighet utan gör också fritidsledarna till betrodda vuxna i deras liv.

Konsekvent uppföljning och genuint intresse är andra nyckelaspekter i relationsbyggandet. Genom att visa att samtal och frågor från ungdomarna inte glöms bort, utan istället tas på allvar, upplever ungdomarna att de är viktiga och att deras åsikter betyder något. Denna kontinuitet i kontakten stärker bandet mellan personal och ungdomar.

"Vi ser alltid till att följa upp tidigare samtal, vilket stärker relationerna och visar att vi bryr oss." (Respondent 3, Göteborg).

Relationsskapandet handlar inte bara om att vara en stödjande vuxen utan också om att vara en förebild. Det innefattar att visa respekt för ungdomarnas tankar och känslor, men även att sätta gränser och vara tydlig med förväntningar. För många ungdomar som kanske saknar stabila vuxna i sitt liv, fyller fritidsledarna en viktig funktion som vägledare och förebilder.

Dessutom främjas tillit och långsiktiga relationer genom att ungdomarna inkluderas i verksamhetens planering och aktiviteter. Detta skapar inte bara delaktighet utan gör att de känner sig uppskattade och värdefulla.

Sammanfattningsvis är tillit och relationsskapande hörnstenar i fritidsgårdarnas arbete. Dessa processer skapar en stabil grund för ungdomarnas utveckling och ger dem en trygg plats att vända sig till, både för stöd och social gemenskap.

5.3 Trygghet

Trygghet är en av de viktigaste aspekterna i fritidsgårdarnas arbete och skapas genom en kombination av tydliga regler, närvaro av personal och anpassning till ungdomarnas behov. Ett system av trivselregler är en central del av detta arbete och kommuniceras både till ungdomar och deras föräldrar för att säkerställa att alla är medvetna om förväntningar och gränser. Nolltolerans mot våld, diskriminering och droger utgör en grundpelare för att skapa en säker miljö för ungdomarna.

"Vi är väldigt tydliga med regler, som nolltolerans mot alkohol, droger och våld, och dessa regler kommuniceras både till ungdomarna och deras föräldrar."

(Respondent 3, Göteborg).

Denna struktur av tydliga och konsekvent implementerade regler skapar en förutsägbarhet som bidrar till trygghet, både för ungdomarna och för deras vårdnadshavare. För att ytterligare förstärka trygghetskänslan är personalen närvarande och tillgänglig under hela verksamhetens öppettider. Deras arbete handlar inte bara om att övervaka utan också om att bygga relationer, erbjuda stöd och agera som förebilder.

Fritidsgårdarna kompletterar sin interna trygghetsstruktur med externa stödmekanismer. Den fysiska närvaron av trygghetsvaktare och poliskameror är exempel på insatser som bidrar till att ungdomarna känner sig säkra, särskilt i områden där det kan förekomma otrygghet. Fritidsgårdarnas geografiska placering, ofta i anslutning till skolor, gör det också möjligt för barnen att enkelt och tryggt ta sig till verksamheten utan att behöva navigera potentiellt farliga områden.

"Området är utrustat med poliskameror och ordningsvakter som kan hjälpa när barn inte vågar gå hem." (Respondent 1, Stockholm).

En annan viktig aspekt av trygghetsskapande är den nära kontakten med föräldrar. Genom att regelbundet informera vårdnadshavare om verksamhetens regler och deras barns deltagande i aktiviteter skapas en känsla av samarbete mellan fritidsgården och familjerna. Detta gör det möjligt för föräldrar att känna sig trygga med att deras barn befinner sig i en säker och stödjande miljö.

Sammantaget är trygghetsskapandet på fritidsgårdarna en holistisk process som kombinerar interna regler och relationer med externa stödstrukturer. Detta integrerade arbetssätt gör det möjligt för fritidsgårdarna att fungera som trygga mötesplatser där ungdomar kan utvecklas utan oro.

5.4 Samverkan

Samverkan med externa aktörer är en central del av fritidsgårdarnas arbete och lyfts fram som ett viktigt verktyg för att förebygga ungdomskriminalitet och skapa trygghet. Genom att etablera samarbeten med olika samhällsaktörer, såsom polis, socialtjänst, skolor, bibliotek och trygghetsfältare, kan fritidsgårdarna erbjuda ett stödjande nätverk för ungdomar i riskzonen. Dessa samarbeten skapar en struktur där tidig identifiering av problematiska beteenden och effektiva insatser blir möjliga, samtidigt som det stärker ungdomarnas relation till samhället.

Intervjuer från Stockholm visar på betydelsen av samarbete, särskilt mellan skolan och fritidsgården. En respondent påpekade att det är en fördel att fritidsgården är belägen inom skolans område, eftersom det underlättar för ungdomarna att delta och ger en känsla av säkerhet för både dem och deras föräldrar.

"Det är en stor fördel att vi är i skolan också. Det är lättare för barnen att komma till oss. Det är väl en säkerhet för föräldrarna också att veta att barn inte behöver

promenera långt ifrån oss och så vidare. Lättare för dem att hitta oss också. Så ja, det är en stor fördel att vi är i skolan till exempel.” (Respondent 1, Stockholm)

Respondenterna i Stockholm lyfte även fram den täta dialogen med skolan som en viktig del av verksamheten. Genom gemensamma föräldramöten och delade regler skapas en sammanhållen struktur som gynnar ungdomarna.

”Ja, vi har ju den gemensamt med skolan och då får vi vara där och presentera oss och berätta lite om oss och lite kort vad vi har för regler och vad som förväntas av oss och så vidare.” (Respondent 1, Stockholm)

Trots de fördelar som samverkan ger, nämndes också utmaningar. I både Stockholm och Göteborg diskuterades risken att ungdomar stämplas eller övervakas på ett sätt som kan skada deras förtroende för vuxenvärlden. Samtidigt framhölls att välorganiserade nätverksmöten, som inkluderar flera aktörer, är en möjlighet att dela information och stärka samarbetet.

”Och en gång i månaden har man ju ett stort möte i med allt möjligt, så då träffar vi dem också där.” (Respondent 1, Stockholm)

Samverkan är alltså både en styrka och en utmaning beroende på hur den genomförs. En central lärdom är vikten av att anpassa samarbetet efter ungdomarnas behov och att säkerställa att alla aktörer arbetar mot samma mål.

”Vi samverkar med skolan, polisen, biblioteket och konsthallen, samt med trygghetsväktare. Det är alltid lokalt.” (Respondent 2, Stockholm).

Ett av flera verktyg som används i Göteborg för att stärka samverkan är SSPF-möten (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid). Under dessa möten utbyts information mellan aktörer för att skapa en helhetsbild av ungdomars situation. Genom att integrera perspektiv från skola, socialtjänst och

fritidsgårdar kan aktörerna identifiera lösningar som är anpassade efter varje ungdoms specifika behov. Dock varierar användningen och vikten av SSPF-möten beroende på plats och lokala förutsättningar, och andra samarbetssätt är också centrala i fritidsgårdarnas arbete.

"Vi går på sådana här SSPF-möten, där socialtjänst, skola, polis och fritid samlas för att diskutera ungdomar och deras situation." (Respondent 3, Göteborg).

Fritidsgårdarna spelar också en aktiv roll genom att bidra med insikter från sin dagliga kontakt med ungdomarna. Detta arbete gör det möjligt att tidigt fånga upp signaler på riskbeteenden och dela relevant information med andra aktörer för att möjliggöra snabbare insatser. Ett exempel är när fritidsgården kontaktas av biblioteket eller andra platser där ungdomarna vistas, vilket skapar ett integrerat nätverk där aktörerna snabbt kan samarbeta vid behov.

"När ungdomar är på andra arenor, som biblioteket eller konsthallen, och det uppstår problem, kan de kontakta oss så vi kan komma dit och prata med ungdomarna." (Respondent 3, Stockholm)

Detta arbete förstärks ytterligare av gemensamma aktiviteter, såsom lovprogram och kampanjer som "håll rent," där olika aktörer bidrar för att skapa en inkluderande och positiv miljö för ungdomarna. Genom samordnade aktiviteter stärks relationerna mellan fritidsgården, andra aktörer och ungdomarna själva. Fördelen med denna samverkan är att ungdomarna ser en enhetlig front hos vuxenvärlden, vilket minskar risken för att de försöker spela ut aktörer mot varandra.

Trots att samverkan generellt fungerar smidigt nämner deltagarna att kontinuerlig utvärdering och anpassning är avgörande för att säkerställa att samarbetet förblir effektivt och relevant. Kraftsamlingsmöten används för

att utveckla nya strategier utifrån aktuella problem och förändringar i ungdomars beteenden och behov.

I Göteborg framkom en mer blandad bild av samverkan. SSPF-möten nämndes ofta, men dess effektivitet ifrågasattes i flera intervjuer. En fritidsledare beskriver mötena som en möjlighet att få en helhetsbild av ungdomarnas situation, men uttrycker också att de ibland kan leda till att ungdomar stämplas på felaktiga grunder:

"Polisen säger att en viss ungdom hänger med äldre personer där ute, och vi är rädda för att den rekryteras. Men den ungdomen sköter sig exemplariskt här. Då börjar vi kanske misstänka saker som vi inte borde." (Respondent 2, Göteborg).

Samarbetet mellan fritidsgårdar och andra aktörer präglas också av olika förväntningar. En fritidsledare nämner att även om de får information om ungdomars beteenden från exempelvis polisen eller socialtjänsten, är det svårt att agera på denna information när ungdomen uppvisar gott beteende i verksamheten:

"Om polisen berättar om oro, men vi inte ser något avvikande beteende här, hur ska vi då agera? Vi kan inte ständigt leta efter avvikande beteenden baserat på misstankar." (Respondent 3, Göteborg).

Flera fritidsledare betonar vikten av att upprätthålla en trygg och öppen relation med ungdomarna, vilket kan påverkas negativt av samverkan om den leder till övervakning eller misstänksamhet. En respondent från Göteborg beskriver detta dilemma:

"Vi har en skyldighet att samarbeta och dela information, men om vi ständigt diskuterar ungdomar som inte är dömda, riskerar vi att förlora deras förtroende." (Respondent 2, Göteborg).

Trots utmaningarna uppskattar fritidsledarna att SSPF-möten kan ge värdefull information, särskilt om ungdomar som har det svårt hemma eller i skolan. Denna information kan användas för att bättre förstå deras beteenden och erbjuda rätt stöd.

Fritidsledare betonar vikten av att bygga långsiktiga relationer med ungdomar och samtidigt fungera som en bro mellan dem och andra samhällsaktörer:

"Vi fungerar som en viktig länk mellan ungdomarna och andra aktörer inom SSPF. Genom vår dagliga kontakt med ungdomarna kan vi bidra med insikter som andra aktörer inte har." (Respondent 1, Göteborg).

En respondent beskriver hur SSPF hjälper till att skapa en helhetsbild av ungdomarnas situation och gör det möjligt att ge rätt stöd:

"Vi samverkar med aktörer såsom polis, socialtjänst, skola (SSPF) som är en samverkansmodell som syftar till att förebygga ungdomskriminalitet. Tillsammans med socialtjänst, skola och polis diskuteras det kring en ungdom. Vi bidrar med den informationen vi har kring en ungdom och tillsammans med de kan vi skapa en helhetsbild av ungdomarnas livssituation och på så vis hjälpa de." (Respondent 1, Göteborg).

En annan respondent från Göteborg betonar värdet av informationen som utbyts under SSPF-möten och hur den kan hjälpa personalen att förstå ungdomarnas beteende bättre:

"Det är bra för oss att veta till exempel om det finns mycket oro kring en ungdom i hemmet. Om den ungdomen kommer hit och bråkar ofta, då vet vi kanske att anledningen är att det är otryggt hemma. Det ger oss en bättre förståelse för deras situation." (Respondent 2, Göteborg).

6. Analys

6.1 Tillgänglighet

Tillgänglighet är en avgörande del av fritidsgårdarnas arbete och bidrar till att skapa en inkluderande och välkomnande miljö för ungdomar med olika intressen och bakgrunder. Genom att erbjuda flexibla öppettider och ett brett utbud av aktiviteter skapas möjligheter för ungdomar att delta, oavsett deras schema och behov. Som en respondent från Stockholm påpekar: *"Vi har öppet både dagtid och kvällstid, vilket gör verksamheten tillgänglig för alla målgrupper inom åldersramen."* (Respondent 2, Stockholm).

Fritidsgårdarnas tillgänglighet är inte bara fysiskt betingad utan handlar också om delaktighet och engagemang. Genom regelbundna samlingar och planeringsmöten får ungdomarna möjlighet att påverka verksamhetens innehåll, vilket stärker deras känsla av ägandeskap och trivsel. Detta arbete speglar teorin om empowerment (Payne, 2016), som betonar vikten av att ge individer möjlighet att påverka sin situation. En respondent från Göteborg beskriver hur detta fungerar: *"På måndagar hålls samlingar där barnen är med och planerar verksamhetens innehåll. Deras önskemål skrivs upp på en vägg."* (Respondent 2, Göteborg).

Att fritidsgårdarna är kostnadsfria är en annan central aspekt som gör dem tillgängliga för ungdomar från socioekonomiskt utsatta familjer. Detta stöds av forskning från Behtoui (2019), som framhäver vikten av att undanröja ekonomiska hinder för att möjliggöra delaktighet i fritidsverksamheter. Aktiviteterna, som inkluderar allt från idrott till kreativa verkstäder och lovutflykter, är alltid kostnadsfria. En respondent från Göteborg lyfter fram detta: *"Under loven organiserar vi aktiviteter som bowling, gokart och skridskoåkning, allt är kostnadsfritt för ungdomarna."*

(Respondent 3, Göteborg). Fritidsgårdarnas arbete med tillgänglighet skapar också en trygg och stödjande miljö, vilket enligt Ungdomsstyrelsen (2008) är centralt för att främja positiv utveckling hos ungdomar. Den fysiska närvaron av fritidsledare samt variationen i aktiviteter stärker skyddsfaktorer och minskar riskerna för marginalisering och antisocialt beteende. Detta bekräftas även av Fredriksson, Geidne och Eriksson (2015), som betonar att fritidsgårdarnas struktur och aktiviteter bör utformas så att de stärker ungdomars självförtroende och sociala kompetens.

6.2 Tillit och Relationsskapande

Tillit och relationsskapande är fundamentala delar av fritidsgårdarnas arbete och spelar en avgörande roll i att skapa en trygg miljö för ungdomar. Intervjuerna lyfter fram att fritidsledare arbetar aktivt för att vara närvarande, lyhörda och respektfulla, vilket enligt Koutakis (2008) är avgörande för att bygga förtroende och stabila relationer med ungdomarna. Detta bekräftas av en respondent från Stockholm som påpekar vikten av ett medvetet bemötande: *"Att tänka på hur man pratar med barnen är viktigt för att bygga tillit."* (Respondent 1, Stockholm).

Enligt Andersson och Jordan (2007) är relationer mellan fritidsledare och ungdomar avgörande för att minska anonymitet och skapa en känsla av samhörighet. Detta speglas i fritidsledarnas arbete med att etablera personliga kontakter genom att visa genuint intresse och engagemang. Ungdomsstyrelsen (2008) lyfter även fram vikten av att fritidsledare fungerar som förebilder, vilket bidrar till att skapa trygghet och en stabil atmosfär.

Fredriksson, Geidne och Eriksson (2015) stärker detta perspektiv genom att betona att ungdomar måste känna sig delaktiga och hörda. Detta återspeglas i fritidsgårdarnas inkluderande tillvägagångssätt, där ungdomar aktivt involveras i planeringen av aktiviteter. En respondent från Göteborg beskrev hur detta fungerar i praktiken:

"På måndagar hålls samlingar där barnen är med och planerar verksamhetens innehåll." (Respondent 2, Göteborg).

Relationsskapandet på fritidsgårdarna kan också förstås genom teorin om sociala band (Hirschi, 1969). Goda relationer mellan fritidsledare och ungdomar stärker anknytning, delaktighet och övertygelse, vilket minskar risken för antisocialt beteende. Dessa band är särskilt viktiga i utsatta områden, där ungdomar ofta saknar stabila vuxna i sina liv.

Behtoui (2019) fördjupar diskussionen genom att lyfta fram att delaktighet i aktiviteter inte bara stärker självförtroendet utan också motverkar känslor av utanförskap. Detta förstärker empowermentteorin (Payne, 2016), som betonar vikten av att skapa miljöer där ungdomar kan ta ansvar och känna att de har kontroll över sina liv. Fritidsledarnas arbete med att skapa sådana miljöer syns tydligt i intervjuerna, där respondenter betonar vikten av att erbjuda en trygg plattform för ungdomarnas utveckling.

6.3 Trygghet

I analysen av trygghet på fritidsgårdar framträder det att tryggheten skapas genom en kombination av tydliga regler, personalens engagemang och närvaro samt en fysisk miljö som upplevs som säker. En central del av detta är de trivselregler som kommuniceras både till ungdomar och deras föräldrar. Detta förstärker en känsla av förutsägbarhet och trygghet. Som

en respondent från Göteborg uttryckte det: "Vi är väldigt tydliga med regler, som nolltolerans mot alkohol, droger och våld, och dessa regler kommuniceras både till ungdomarna och deras föräldrar." (Respondent 3, Göteborg).

Denna betoning på tydliga regler överensstämmer med Fredriksson, Geidne och Eriksson (2015), som argumenterar för att strukturerade regler ger ungdomar en känsla av säkerhet och minskar risken för normbrytande beteenden. Fritidsgårdarnas fysiska miljö är också en del av trygghetsskapandet. I områden med högre otrygghet bidrar åtgärder som poliskameror och trygghetsvakter till att skapa en känsla av säkerhet. En respondent från Stockholm noterade: "Området är utrustat med poliskameror och ordningsvakter som kan hjälpa när barn inte vågar gå hem." (Respondent 2, Stockholm).

Detta kan kopplas till Koutakis (2008), som framhäver vikten av en säker miljö för att skapa förtroende och trygghet för ungdomar. Samtidigt kan denna typ av övervakning också skapa en känsla av att vara konstant observerad, vilket kan upplevas negativt av vissa ungdomar, särskilt de som redan befinner sig i en utsatt situation. Personalen spelar en avgörande roll i trygghetsskapandet genom sin närvaro och sitt engagemang. Flera respondenter beskrev personalens arbete som en balans mellan att vara förebilder och skapa tillit genom relationer, vilket är i linje med teorin om sociala band av Hirschi (1969). En respondent från Göteborg framhöll att personalen är en resurs för både ungdomar och föräldrar: "Föräldrar ringer oss för att fråga om deras barn är här, och vi ger dem en trygghet genom att svara och samarbeta." (Respondent 3, Göteborg). Genom att skapa starka sociala band mellan personal, ungdomar och deras familjer kan fritidsgårdarna fungera som skyddsfaktorer, vilket också lyfts av Ungdomsstyrelsen (2008) som en viktig del av det förebyggande arbetet.

6.4 Samverkan

Samverkan mellan fritidsgårdar och andra aktörer är en viktig del av arbetet för att stödja ungdomar, särskilt i utsatta områden. Resultaten från intervjuerna visar att samarbeten med exempelvis skolor, socialtjänst och polis gör det möjligt att tidigt identifiera ungdomar i riskzonen och sätta in stödinsatser. Detta bekräftas av Wikström och Torstensson (2014), som menar att effektiva brottsförebyggande åtgärder bygger på samordning mellan olika lokala aktörer. Fritidsgårdarna bidrar med sin nära kontakt med ungdomarna och kan ge unik information som kompletterar vad andra aktörer ser.

Hirschis teori om sociala band (1969) är central i analysen av hur denna samverkan fungerar. Teorin beskriver hur starka relationer till samhällets normer och institutioner minskar risken för att ungdomar utvecklar avvikande beteenden. Genom att fritidsgårdarna samverkar med andra aktörer kan ungdomarnas anknytning till samhället stärkas. Det sker exempelvis genom aktiviteter som engagerar och skapar tillhörighet, vilket hjälper ungdomarna att undvika destruktiva miljöer. Detta stöds också av Ungdomsstyrelsen (2008), som framhåller att fritidsgårdar kan vara en trygg plats där ungdomar får stöd och vägledning.

Resultaten från intervjuerna visar också att fritidsgårdarna samarbetar med andra lokala aktörer, som bibliotek och trygghetsväktare, vilket skapar ett nätverk för att stötta ungdomarna. Detta samarbete kan förklaras med empowerment-teorin (Payne, 2016), som betonar vikten av att stärka ungdomars förmåga att ta kontroll över sina liv. Genom att fritidsgårdarna fungerar som en bro mellan ungdomar och andra samhällsaktörer, får de stöd att hantera utmaningar och utvecklas i en positiv riktning.

Trots fördelarna framkommer också utmaningar. Fritidsledare beskriver att SSPF-möten ibland leder till att ungdomar stämplas på felaktiga grunder, vilket kan skapa misstänksamhet och påverka förtroendet mellan ungdomarna och fritidsgården negativt. Detta kan kopplas till Behtoui(2019), som påpekar att fritidsgårdar ibland riskerar att bli en plats där negativa beteenden förstärks om inte samarbetet är välorganiserat och fokuserat på att möta ungdomarnas behov.

Trots dessa utmaningar visar resultaten att samverkan, om den är välfungerande, kan vara ett kraftfullt verktyg för att förebygga ungdomskriminalitet och stärka ungdomarnas sociala band. Genom att integrera teoretiska perspektiv som Hirschis teori och empowerment kan samverkansarbetet bli mer effektivt och långsiktigt hållbart.

7. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i relation till syftet och forskningsfrågorna. Kapitlet inleds med en analys av resultatens implikationer och kopplingar till tidigare forskning. Därefter presenteras en sammanfattande slutsats och avslutas med en reflektion kring studiens bidrag och möjliga framtida forskningsområden. Diskussionsdelen är indelad i fyra huvudteman: **Samverkan: Effektivt eller utmanande?** **Balansen mellan regler och relationer, Tillgänglighet och ungdomars delaktighet och Koppling till forskningsfrågan.**

7.1 Tillgänglighet och ungdomars delaktighet

Tillgänglighet är en central del i fritidsgårdarnas arbete och framträder tydligt i både tidigare forskning och intervjuresultaten. Genom flexibla öppettider och ett varierat aktivitetsutbud skapas en miljö som är välkomnande för ungdomar från olika socioekonomiska bakgrunder (Fredriksson, Geidne & Eriksson, 2015). Intervjuerna belyser hur detta arbete förstärks genom att ungdomar involveras i planeringen av verksamheten, vilket ökar deras engagemang och stärker deras känsla av ansvar och delaktighet. En respondent beskrev hur ungdomarnas förslag regelbundet diskuteras under veckomöten, vilket bidrar till en dynamisk och anpassningsbar verksamhet:

"På måndagar hålls samlingar där barnen är med och planerar verksamhetens innehåll. Deras önskemål skrivs upp på en vägg." (Respondent 2, Göteborg).

Denna strategi ligger i linje med empowerment-teorin, som betonar vikten av att ge individer möjlighet att påverka och kontrollera sitt eget liv (Payne, 2016). Genom att inkludera ungdomarna som aktiva medskapare i verksamheten stärks deras självförtroende och deras förmåga att ta ansvar, vilket har påvisats i tidigare forskning som en effektiv metod för att främja ungdomars utveckling (Fredriksson, Geidne & Eriksson, 2015).

Vidare framkommer i intervjuerna att fritidsgårdar som erbjuder kostnadsfria aktiviteter och tillgängliga öppettider kan attrahera en bredare målgrupp. En respondent lyfte fram betydelsen av att verksamheten är öppen både dagtid och kvällstid, vilket gör det möjligt för ungdomar att anpassa sitt deltagande utifrån sina egna behov och scheman:

"Vi har öppettider både dagtid och kvällstid, vilket gör verksamheten tillgänglig för alla målgrupper inom åldersramen." (Respondent 2, Stockholm).

Tidigare forskning stöder denna insats, där flexibilitet och kostnadsfrihet framhävs som nyckelfaktorer för att skapa inkluderande miljöer (Behtoui, 2019). Genom att minska de ekonomiska och logistiska barriärerna ges fler ungdomar möjlighet att delta, vilket i sin tur stärker den sociala sammanhållningen och skapar en plattform för positiv utveckling.

Intervjuerna indikerar även att ungdomars delaktighet påverkar deras engagemang och bidrar till verksamhetens långsiktiga hållbarhet. En fritidsledare noterade att ungdomar som varit involverade i planeringen ofta återkommer som besökare, även efter att de har passerat den formella åldersgränsen för verksamheten. Detta illustrerar vikten av att skapa starka band mellan ungdomarna och verksamheten, vilket också lyfts fram i forskningen av Koutakis (2008), som understryker betydelsen av stabila relationer med vuxna förebilder.

För att ytterligare förstärka ungdomars delaktighet och tillgänglighet kan fritidsgårdar erbjuda fler projekt där ungdomarna ges ansvar och ledarskapsmöjligheter. Detta skulle bidra till deras personliga utveckling och öka deras känsla av tillhörighet i verksamheten.

7.2 Balansen mellan regler och relationer

En central del av fritidsgårdarnas arbete är att skapa trygghet genom tydliga regler samtidigt som de bygger relationer med ungdomarna. Nolltolerans mot våld, diskriminering och droger framhölls i intervjuerna som grundläggande för att skapa en säker plats. Samtidigt är fritidsledarnas sätt att möta ungdomarna och bygga förtroende lika viktigt. Att skapa tillit gör det lättare för ungdomarna att acceptera reglerna och känna sig trygga. Detta bekräftas av forskning som visar att relationer med vuxna kan hjälpa ungdomar att göra positiva val och minska risken för problematiska beteenden (Hirschi, 1969). Fritidsledarna betonade att

relationer byggs genom att vara närvarande och lyssna på ungdomarna. Att delta i deras aktiviteter och visa engagemang skapar en miljö där de känner sig sedda och hörda. Samtidigt påpekades vikten av att vara rättvis och tydlig med gränser, vilket hjälper ungdomarna att förstå vad som förväntas av dem. Denna balans mellan regler och relationer kan stärkas genom att fritidsgårdarna fortsätter att utbilda personalen i konflikthantering och relationsbyggande metoder.

7.3 Samverkan: Effektivt eller utmanande?

Samverkan mellan fritidsgårdar och andra aktörer som polis, skola och socialtjänst är en viktig del av arbetet med att förebygga ungdomskriminalitet och skapa trygghet. Genom SSPF-möten (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid) delas information om ungdomar i riskzonen, vilket gör det möjligt att hitta gemensamma lösningar och tidigt sätta in insatser. Intervjuerna visar att dessa möten ger en helhetsbild av ungdomarnas situation och underlättar samarbetet. Denna typ av samverkan stämmer överens med tidigare forskning, som visar att samarbeten mellan olika samhällsaktörer ökar möjligheten att ge rätt stöd och skapa tryggare miljöer för ungdomar (Wikström & Torstensson, 2014).

Trots att samverkan fungerar bra, nämns utmaningar. För att förbättra samverkan föreslås därför tydligare rutiner och planering av gemensamma aktiviteter för att skapa bättre kontinuitet och struktur.

7.4 Koppling till forskningsfrågan

Resultaten i studien visar att fritidsgårdarnas arbete bidrar till att skapa trygghet och utveckling för ungdomarna. Genom samverkan, regler, relationer och tillgänglighet arbetar fritidsgårdarna för att ge ungdomarna en stabil grund och förebygga kriminalitet. Detta besvarar forskningsfrågan

om hur fritidsgårdarna bidrar till ungdomars trygghet och välmående. Studien visar också att balansen mellan regler och relationer är avgörande för att verksamheten ska lyckas nå ungdomarna.

Samtidigt finns det vissa begränsningar i studien. Den bygger på intervjuer med personal, vilket ger en bild av deras perspektiv, men det vore värdefullt att också undersöka ungdomarnas egna upplevelser. Vidare forskning kan också undersöka hur olika typer av samverkan fungerar i olika områden och vilka metoder som är mest effektiva för att skapa trygghet och delaktighet.

Fritidsgårdarnas arbete är komplext och kräver att många delar fungerar tillsammans. Studien visar att samverkan, tydliga regler, relationer och tillgänglighet är nyckelfaktorer som tillsammans skapar en trygg miljö där ungdomar kan utvecklas och känna sig delaktiga. Genom att fortsätta utveckla dessa områden kan fritidsgårdarna spela en ännu större roll i att stötta ungdomar och minska risken för kriminalitet.

7.5 Slutsats

Sammanfattning av resultat och koppling till forskningsfrågan

Denna studie har undersökt fritidsgårdens roll i att skapa trygghet och förebygga ungdomskriminalitet, med fokus på teman som samverkan, trygghet, tillit och relationsskapande samt tillgänglighet. Resultaten visar att fritidsgårdar spelar en viktig roll i att stödja ungdomar genom att erbjuda en säker plats, bygga relationer och samarbeta med andra samhällsaktörer som skola, socialtjänst och polis. Genom dessa insatser bidrar fritidsgårdarna till att förebygga riskbeteenden och skapa en miljö där ungdomar kan utvecklas på ett positivt sätt.

Intervjuerna visar att samverkan mellan olika aktörer är en del av fritidsgårdarnas arbete. Samverkansmöten, såsom SSPF-möten, underlättar informationsutbyte och samarbete mellan aktörerna. En respondent nämnde att samverkan generellt fungerar bra, men att det finns utrymme för förbättringar, såsom tydligare rutiner och planering för att skapa mer kontinuitet (Respondent 3, Göteborg).

Tryggheten skapas främst genom tydliga regler, vuxennärvaro och en anpassad miljö. Dessa insatser är effektiva men kan samtidigt uppfattas som begränsande om de inte balanseras med en förståelse för ungdomarnas individuella behov. Resultaten betonar också vikten av tillit och relationsskapande. Här framkommer att långsiktiga relationer byggs genom att fritidsledarna engagerar sig i ungdomarnas vardag och skapar en atmosfär där de känner sig hörda.

Tillgängligheten, både i form av öppettider och aktivitetsutbud, framstår som en central faktor för att locka ungdomar till verksamheten. Dock finns det en risk att vissa ungdomars behov inte tillgodoses fullt ut, exempelvis de äldre ungdomarna som ofta saknar en tydlig plats efter att de fyllt 17 år. Detta visar att det finns luckor som behöver fyllas för att verksamheten ska kunna vara inkluderande för alla.

7.6 Praktiska implikationer

Studien visar att fritidsgårdar har potential att bidra starkt till ungdomars trygghet och välmående, men det finns områden som kan förbättras. För att stärka samverkan mellan fritidsgårdar och externa aktörer kan det vara fördelaktigt att införa mer regelbundna och strukturerade möten där tydliga mål sätts upp. Ett schemalagt samarbete, där aktörer som polisen

och socialtjänsten träffar ungdomarna kontinuerligt, kan bidra till att skapa en mer förutsägbar och trygg miljö.

När det gäller trygghet är det viktigt att behålla och utveckla arbetet med tydliga regler, men även att integrera mer individuellt anpassade stödinsatser. Fritidsgårdarna kan exempelvis erbjuda fler utbildningar för personalen i konflikthantering och traumaorienterat arbete. Detta kan stärka fritidsledarnas förmåga att hantera komplexa situationer och skapa ännu tryggare miljöer för ungdomarna.

För att förbättra tillgängligheten bör fritidsgårdar arbeta för att bredda sitt utbud och även inkludera aktiviteter och mötesplatser för äldre ungdomar. Det är också viktigt att lyssna på ungdomarnas feedback och inkludera dem i planeringen av verksamheten, vilket kan öka deras känsla av delaktighet och ansvar.

7.7 Förslag på vidare forskning

Resultaten från denna studie visar på behovet av ytterligare forskning för att fördjupa förståelsen av fritidsgårdens roll i ungdomars liv. Några områden som skulle vara värdefulla att undersöka vidare inkluderar:

Studien har fokuserat på fritidsledarnas och chefernas upplevelser. Att inkludera ungdomarnas egna röster skulle ge en mer komplett bild av hur verksamheten upplevs och vilka behov som finns. Fler studier behövs för att undersöka vilka former av samverkan som är mest effektiva för att förebygga ungdomskriminalitet och skapa trygghet. Det vore även intressant att följa upp ungdomar som deltagit i fritidsgårdens verksamhet och undersöka hur deras erfarenheter där har påverkat deras livsval och utveckling över tid. En viktig fråga skulle då kunna vara hur fritidsgårdar

kan utveckla verksamheter som bättre möter behov hos äldre ungdomar, särskilt de i åldern 17–20 år.

Framtida forskning kan undersöka hur samarbetet mellan fritidsgårdar och andra aktörer kan utvecklas vidare. Det kan handla om att förbättra informationsdelningen eller använda resurser mer effektivt för att möta ungdomarnas behov på bästa sätt.

8. Avslutande reflektion

Denna studie har visat att fritidsgårdar spelar en central roll i att skapa trygghet och stöd för ungdomar. Fritidsgårdarna fungerar som en plats där unga kan känna sig säkra, delta i meningsfulla aktiviteter och bygga relationer med både personal och andra ungdomar. Studien har undersökt fyra viktiga områden som sammanfattar fritidsgårdarnas arbete: samverkan, tillit och relationsskapande, tillgänglighet och trygghet. Dessa aspekter är nära sammanlänkade och bidrar tillsammans till att skapa en helhet där ungdomar kan utvecklas positivt.

Samverkan är en viktig del av fritidsgårdarnas arbete och sker med aktörer som skola, socialtjänst och polis. Denna samverkan gör det möjligt att identifiera och stötta ungdomar som befinner sig i riskzonen. Ett exempel på detta är SSPF-möten där olika aktörer möts för att diskutera ungdomars behov och skapa gemensamma lösningar. En respondent beskrev samverkan som en nyckel för att få en helhetsbild av ungdomarnas situation och stärka deras möjligheter: *"Vi samverkar med skolan, polisen, biblioteket och konsthallen, samt med trygghetsväktare. Det är alltid lokalt."* (Respondent 2, Stockholm).

Tillgänglighet är en annan central del av fritidsgårdarnas arbete. Genom flexibla öppettider, kostnadsfria aktiviteter och ett brett utbud av verksamheter kan fritidsgårdarna nå ungdomar med olika bakgrunder och behov. Detta skapar en inkluderande miljö där alla kan delta oavsett ekonomiska förutsättningar. Som en respondent förklarade: *"Vi har öppet både dagtid och kvällstid, vilket gör verksamheten tillgänglig för alla målgrupper inom åldersramen."* (Respondent 3, Stockholm). Genom att låta ungdomarna själva vara med och påverka innehållet, till exempel genom samlingar där de kan uttrycka sina önskemål, stärks känslan av delaktighet och engagemang.

Tillit och relationsskapande är grundläggande för fritidsgårdarnas arbete. Personalens förmåga att skapa förtroende och bygga långsiktiga relationer med ungdomarna gör att de känner sig sedda och hörda. Detta arbete handlar om att vara en stödjande vuxen och om att fungera som en förebild. En respondent lyfte fram vikten av att tänka på hur man pratar med ungdomarna för att bygga tillit: *"Att tänka på hur man pratar med barnen är viktigt för att bygga tillit."* (Respondent 1, Stockholm).

Trygghet är den sista nyckelaspekten som framkom i studien. Genom tydliga regler, närvarande personal och externa stödstrukturer, såsom trygghetsväktare och poliskameror, skapas en säker miljö för ungdomarna. Fritidsgårdarna erbjuder också stöd till föräldrar genom att regelbundet informera dem om verksamheten och ungdomarnas deltagande. Detta stärker känslan av samarbete mellan fritidsgårdarna och familjerna, vilket är viktigt för ungdomarnas utveckling.

Dessa fyra områden, samverkan, tillgänglighet, tillit och trygghet är inte fristående utan hänger samman och stärker varandra. Trygghet skapas genom att bygga relationer och erbjuda tillgängliga och meningsfulla

aktiviteter. Samverkan förstärker fritidsgårdarnas arbete genom att integrera deras insatser med andra aktörers, medan tillit och relationsskapande är grunden för allt arbete med ungdomarna.

Ett citat från en respondent fångar betydelsen av fritidsledarens roll: *"Vi gör mycket mer än att bara leka med barnen, det är det minsta vi gör egentligen. Vi är där för att skapa trygghet, bygga relationer och hjälpa ungdomarna att utvecklas."* (Respondent 3, Stockholm). Detta visar att fritidsgårdarnas arbete är mycket mer än att bara erbjuda aktiviteter, det handlar om att skapa en miljö där ungdomar kan växa och känna sig trygga. Denna studie visar att fritidsgårdar är en resurs i arbetet med ungdomar. Genom att fortsätta att utveckla både verksamheten och samarbetet med andra aktörer kan fritidsgårdarna bli ännu bättre på att möta ungdomarnas behov och bidra till en tryggare framtid för dem.

9. Studiebegränsningar

Trots att denna studie ger värdefulla insikter om fritidsgårdarnas arbete i förebyggande syfte mot ungdomskriminalitet, finns det vissa begränsningar som bör beaktas. En central begränsning är urvalet av deltagare, som endast inkluderar fritidsledare och chefer från två fritidsgårdar i Stockholm och Göteborg. Detta kan begränsa generaliserbarheten av resultaten till andra geografiska områden eller typer av fritidsverksamheter.

Vidare fokuserade datainsamlingsmetoden enbart på kvalitativa intervjuer, vilket ger djupgående insikter men inte tillåter en bred kvantitativ analys av exempelvis antalet ungdomar som påverkas av verksamheten. Dessutom kan intervjusituationen påverka deltagarnas svar, där de kanske inte fullt ut uttrycker kritik mot verksamheten.

Slutligen är det viktigt att notera att vissa av de nämnda framgångsfaktorerna och utmaningarna baseras på respondenternas egna upplevelser och perspektiv, vilket innebär att andra aktörers eller ungdomars perspektiv inte inkluderats.

10. Referenslista

Andersson, P., & Jordan, T. (2007). Fritidsgården - en plats för samhällsbyggande?. Reflektioner kring Mixgården i Hammarkullen. Tryggare mänskligare Göteborg: Elanders.

Behtoui, A. (2019). Swedish young people's after school extra-curricular activities: attendance, opportunities and consequences. British Journal of sociology of Education, 40, 340-356.
<https://doi.org/10.1080/01425692.2018.1540924>

Brottsförebyggande rådet (Brå). (2023) Barn och unga i kriminella nätverk: En studie av inträde, brott, villkor och utträde. (Rapport 2023:13)
<https://bra.se/download/18.3808406a192bd2f0b723548/1730213224915/2023-13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf>

Brottsförebyggande rådet (Brå). (2024) Det brottsförebyggande arbetet i Sverige.
<https://bra.se/download/18.3007d3171926b2914f0438/1728401962670/2024-Det-brottsforebyggande-arbetet-i-Sverige-2024.pdf>

Brottsförebyggande rådet (brå). (2022) SSPF - Samverkansformen skola, socialtjänst , polis och fritid.
https://bra.se/download/18.366598ab19270941a1c2d1d/1729182116051/2022-SSPF_Samverkansformen.pdf

Bryman, A. (2018). Samhällsvetenskapliga metoder. (uppl. 3). Liber

Eliasson, A. (2018) Kvantitativ metod från början. Lund: Studentlitteratur AB

Ekholm, D. (2013) Sport and crime prevention: Individuality and transferability in research. Journal of Sport for Development. 1(2).

Fredriksson, I. Geidne, S & Eriksson, C. (2015). Important strategies for youth centers to be healthpromoting settings. Health science journal, 10:1, ISSN 1791-809X.

Forkby, T. (2008). Främjande mötesplats kulturer. I ungdomsstyrelsen, Mötesplatser för unga: aktörerna, vägvalen och politikerna (Rapport 2008:2, s. 16 - 45). Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter

Fritidsledarskolorna. (2016). Mötas, utvecklas eller kontrolleras? Målinriktning och kvalitet på fritidsgårdar.
https://fritidsledare.se/wp-content/uploads/2016/04/Rapp_moetas_utvecklas.pdf

Hirschi, T. (1969). Causes of delinquency. Berkeley: University of California Press.

Karlsson, L. & Backlund, Å. (2013). Utsatthet, marginalisering och utanförskap (Uppl 1). Studentlitteratur

Koutakis, N. (2008). Fritidsledare är viktigast av allt. I Ungdomsstyrelsen, Mötesplatser för unga - aktörerna, vägvalen och politikerna (Rapport 2008:2 s. 72-97). Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter.

Malterud, K. (2014). Kvalitativa metoder i medicinsk forskning - En introduktion (uppl. 3.) Studentlitteratur AB.

Nationalencyklopedin. (u.å). Ungdomsbrottslighet.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ungdomsbrottslighet>

Payne, M. (2015) Modern teoribildning i socialt arbete. Stockholm: Natur & Kultur.

Polisen. (14 november 2024) Utsatta områden - polisens arbete.
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/>

Ring, J. (2014). Riskfaktor och brott. I Estrad & Flyghet (red) Den svenska ungdomsbrottsligheten. s 105 - 142 Studentlitteratur AB.

Socialstyrelsen. (2021) SSPF (Skola socialtjänst polis fritid) - exempel. Stockholm: Socialstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen. (2008) Mötesplatser för unga: aktörerna, vägvalen och politiken. Stockholm: Fritzes
<https://www.mucf.se/sites/default/files/2013/04/motesplatser-for-unga-web.pdf>

Ungdomsstyrelsen. (n.d.) Ungdomar, fritid och hälsa. En forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer. (Rapport 2007:13)

Unicef Sverige. (u.å). Barn i socialt utanförskap.
<https://unicef.se/socialt-skyddsnat/barn-i-socialt-utanforskap>

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wikström, P.H. & Torstensson, M. (2014). Lokalt brottsförebyggande arbete: Organisation och inriktning. Solna: Polishögskolans.

Bilaga 1: Publiceringsvillkor

Vid Mittuniversitetet finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA (se bilaga för publiceringsvillkor). Publiceringen sker i open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Mittuniversitetet rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

☐ Ja, jag/vi godkänner publiceringsvillkoren.

☒ Nej, jag/vi godkänner inte att mitt självständiga arbete publiceras i det offentliga gränssnittet i DiVA (Endast arkivering i DiVA).

Ort och datum: **Östersund 2025- 01-07**

Program/Kurs: Socionomprogrammet **SA095G**

Namn (alla författaress namn): **Amel Omer Abdellah Salih & Yosra Mustafa**

Födelseår (alla författares födelseår) 2000 & 1999